

Atilla ŞAHİN*

PEM BÖLGESEL KONVANSİYON SİSTEMİ REVİZE KURALLARI AÇISINDA İLAVE GÜMRÜK VERGİSİ MUAFİYETİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

PEM Ortak Komitesinin, 12 Aralık 2024'te aldığı 2/2024 sayılı Karar ile eski PEM kuralları ile Revize PEM kurallarının eşzamanlı uygulaması 31 Aralık 2025'te sona erecektir.

Bazı Akit Tarafların Revize Konvansiyonun iç onay sürecini tamamlayamaması veya serbest ticaret anlaşmalarının (STA güncellenememiş olması nedeniyle 1 Ocak 2026 itibarıyla PEM bölgesinde artık tek bir menşe kümülasyon sistemi yerine farklı menşe kümülasyon bölgeleri oluşacaktır.

Bu bağlamda, 1 Ocak 2026 itibarıyla ülkemiz açısından PEM bölgesindeki kümülasyon imkanlarını gösteren tablo 20 Aralık 2025 tarihli Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "Pan-Avrupa-Akdeniz Tercihli Menşe Kurallarına Dair Bölgesel Konvansiyon Ortak Komitesinin 1/2023 Sayılı Kararı Kapsamı Tercihli Menşe Kuralları Hakkında Yönetmelik" ekinde yayınlanmıştır.

PEM Bölgesel Konvansiyonu kapsamında çapraz kümülasyon ve ikili kümülasyon uygulanması ve bu kapsamda ülkemiz açısından gümrük vergisi ve ilave gümrük vergisi için tercihli tarife uygulanmasında eski kurallar yerine;

- Bölge R — Revize PEM kurallarını uygulayan taraflar
- Bölge C — 2012 PEM Konvansiyonu (veya daha eski ikili protokoller) altında kalan taraflar.

Dikkate alınarak tercihli tarife İGV muafiyeti uygulanıp uygulanmayacağına dikkat edilmesi gerekmektedir.

Revize menşe kümülasyonu kurallarında eski kurallara göre önemli değişiklikler bulunmaktadır. Özetle;

- Tam kümülasyona imkân tanımaktadır.
- Tekstil ürünleri hariç geri ödeme ve muafiyet yasağı (TEV) kalkmakta.
- EUR-MED ve EUR-MED fatura/menşe beyanı kaldırılmıştır.
- Genel tolerans kuralı bazı tarım ürünlerinde ağırlığın%15'i diğer ürünlerde kuralın öngördüğü değer/miktarın%15'i olarak belirleniyor.
- Menşeili olmayan girdi kullanılması halinde Taraf ülkede imal edilen ürünün menşe statüsü kazanmasına ilişkin kuralların yer aldığı EK-II Liste Kurallarında önemli ölçüde bazı ürünlerde daha esnek menşe kuralları belirlenmiştir.

Revize kuralları uygulamayan ülkeler menşeli ürünlerin AB üzerinden ya da diğer STA yapılan bir ülke üzerinden gelmesi halinde gümrük vergisi ve ilave gümrük vergisi açısından tercihli tarife uygulaması söz konusu olmayacaktır. Bu bağlamda Ticaret Bakanlığınca Menşe Kontrol Tablosunda ivedi olarak mevcut durum dikkate alınarak 01.01.2025 tarihinden itibaren geçerli olacak şekilde gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

İlave Gümrük Vergisi Uygulamasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar:

01.01.2026 tarihi itibariyle Fas, Tunus, Mısır (Akdeniz Ülkeleri) Arnavutluk, Bosna Hersek, Sırbistan, K. Makedonya, Kosova, Karadağ (Batı Balkan Ülkeleri) ile STA kapsamında ticaretimiz ancak ikili kümülasyona dayalı olarak yapılabilecektir.

Ta ki bu ülkeler birbirleri arasında ve Türkiye, AB, EFTA ile çapraz kümülasyonu öngören REVİZE Menşe Protokollerinin kabul ve iç onay süreçleri tamamlanana kadar.

Bu kapsamda süreçleri tamamlananlar Bakanlık tarafından duyurulacaktır.

1. Gümrük Birliği Kapsamı ürünler (İRK II ve III sayılı Liste kapsamı) için AB-EFTA-Türkiye arasında 2023 Revize Kurallar işlediğinden, bu kapsamdaki EFTA ve Türkiye menşeli ürünler AB üzerinden A.TR eşliğinde olduğu gibi gelmesi halinde 2006/10895 sayılı Kararın 67 ila 76'ncı maddeleri kapsamında tedarikçi beyanı ibrazı halinde İGV muafiyeti sağlanır. Tam kümülasyonda kullanılan ve Yönetmelik eki tedarikçi beyanları ile 2006/10895 sayılı Karar eki tedarikçi beyanı düzenlenmesinin koşulları farklı olup karıştırılmaması gerekir.
2. AB-EFTA-Türkiye arasında Revize kurallara göre Gümrük Birliği kapsamı ürünler için (AKÇT ve AB Tarım Ürünleri hariç) çapraz kümülasyon imkânı olduğundan EFTA ve Türkiye menşeli girdiler kullanılarak AB de yapılan yetersiz işlem ve işçiliği geçen ürünler çapraz menşe kümülasyon sağlanacağından AB menşeli olarak A.TR eşliğinde gelmesi halinde İGV muafiyetinden yararlanacaktır.
3. AB-Türkiye-Fareo Adaları arasında Revize kurallara göre çapraz kümülasyon imkânı olduğundan Fareo menşeli Gümrük Birliği kapsamı bir ürün AB üzerinden A.TR +Tedarikçi Beyanı eşliğinde gelmesi halinde İGV muafiyeti uygulanabilir.
4. Batı Balkan Ülkeleri ile 2012 Menşe Protokolüne göre tesis edilen çapraz kümülasyon geçiş hükümlerine göre 31.12.2025 tarihinde sona ereceğinden, 1.1.2026 itibariyle gerek Türkiye ile bu ülkeler arasında, gerek se bu ülkelerin birbirleri ile olan ticaretinde sadece ikili kümülasyon uygulanacağından bu ülkeler menşeli ürünler;
 - a) AB üzerinden olduğu gibi A.TR eşliğinde gelmesi halinde düzenlenecek tedarikçi beyanları geçerli olmayacak ve İGV ödenecektir.
 - b) AB-EFTA ile bu ülkeler (Batı Balkan ve Akdeniz Ülkeleri) çapraz kümülasyon sona ereceğinden (çapraz kümülasyon imkânı sona ereceğinden) 1.1.2026 itibariyle bu ülkeler menşeli girdiler AB/EFTA ülkelerinde bir işleme tabi tutulup yeterli işlem ve işçilikten geçmediği durumlarda AB menşe statüsü kanamayacağından A.TR eşliğinde gelmesi halinde İGV tahsil edilecektir. Aynı şekilde EFTA ülkesi ile de çapraz kümülasyon imkânı olmadığından bu ülkeler menşeli girdiler kullanılarak EFTA ülkesinde yeterli işçilik ve işlem den geçmeyen ürünler EFTA menşe statüsü kazanamayacağından düzenlenen EUR.1 dolaşım belgesi geçerli olmayacak ve GV ve İGV için muafiyet uygulanmayacaktır.
5. Akdeniz ve Batı Balkan ülkeleri ile aramızda 1.1.2026 itibariyle yalnızca ikili kümülasyon işleyeceğinden bu ülkelere ikili kümülasyon kurallarına göre bu ülkeler menşeli ürünler yine bu ülkelere doğrudan EUR.1 ile gelmesi halinde GV ve İGV muafiyeti uygulanabilecektir.
6. FAS ile AB arasında Revize kurallara göre menşe kümülasyonu imkânı bulunmakta olup, FAS Türkiye arasındaki STA'nın revize kurallara göre iç onay süreçlerinin tamamlanıp Bakanlık tarafından duyurulması halinde Fas-AB-

Türkiye arasında çapraz kümülasyon uygulanması yürürlüğü girebilecektir. Bu durumda Fas menşeli bir ürünün AB üzerinden olduğu gibi veya işlenerek A.TR eşliğinde ülkemize ithalinde gümrük vergisi yanında ilave gümrük vergisi muafiyetinden de yararlanması mümkün olacaktır.

7. Süreç içerisinde PEM Bölgesel Konvansiyon sistemi kapsamında yer alan diğer Akdeniz, Balkan ve Karadeniz Havzası ülkelerinden revize sürece ilişkin STA süreçlerini tamamlamaları ve Yönetmelik eki matriste ülkemiz ile revize kurallara göre çapraz kümülasyon uygulanabilir olması halinde yukarıda açıklanan ve çapraz kümülasyon imkanlarından yararlanmaları söz konusu olabilecektir.

25.12.2025

Atilla şAHİN

Ankara Gümrük Müřavirleri Derneėi
Yönetim Kurulu Bařkanı